

*Hvad vil det sige at
være udviklingshæmmet?*

**- en oplysningspjece fra LEV
om udviklingshandicap**

Alle mennesker udvikler sig

At være udviklingshæmmet betyder, at ens personlige udvikling går langsommere. I næsten alle tilfælde betyder det også, at man – på nogle områder – ikke når så langt i sin udvikling, som andre.

Alle – også mennesker med udviklingshandicap – udvikler sig på følgende vigtige områder: Motorik (dvs. bevægelse), interesse for og samspil med andre, sprog og leg. På de enkelte områder følger det udviklingshæmmede barns udvikling det samme mønster

som andre børns: Man lærer at sidde, før man lærer at stå, den første tætte kontakt har man med mor og far, man pludrer, før man taler, og man leger først ved siden af og dernæst sammen med andre børn.

Børn med udviklingshandicap er ofte sene på disse områder, men i forskellig grad: Nogle har de største vanskeligheder i forhold til sproget, andre kæmper mest med det motoriske, og nogle har især vanskeligheder i forhold til kontakten til andre.

Endvidere har en del børn også fysiske handicap, og dette kan i nogle tilfælde begrænse deres udviklingsmuligheder yderligere.

Samspelet med omgivelserne

Det enkelte menneskes udvikling sker i samspelet med omgivelserne, og alle er derfor stærkt afhængige af omgivelsernes stimulation.

Måske kan nogle stadig huske »billeder« af mennesker med Downs syndrom, der var vokset op på tidligere tiders centralinstitutioner. De havde sjældent et sprog, og man forventede ikke, at de fik et. Ofte sad de og rokkede, mens de passivt iagttog omgivelserne.

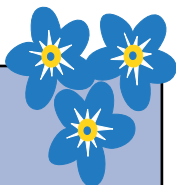
Siden dengang er der sket meget, og i dag gives der langt bedre muligheder for at sætte ind med en relevant støtte, der er tilpasset det enkelte menneske.

Positive forventninger som drivkraft

Man er nu bevidst om vigtigheden af, at det udviklingshæmmede menneske bliver stimuleret både motorisk, socialt og sprogligt.

Mange af de børn, der vokser op i dag, udvikler et tale- og/eller tegnsprog, og de fleste bliver aktive og glade for leg og andre aktiviteter, der svarer til deres udviklingstrin. En af de væsentlige forskelle på før og nu er, at man i dag stiller positive forventninger til personens udvikling samt fokuserer på de individuelle styrkesider. Hertil kommer, at man i langt højere grad end tidligere også støtter forældrene.

Mange steder får forældrene tilbudt pædagogisk rådgivning i, hvordan de bedst kan stimulere deres barn motorisk, socialt og sprogligt.

LEV
er en interesse-
organisation,
der arbejder for
at forbedre
udviklingshæmmedes
livsvilkår.

Fakta om udviklingshæmning

Hvorfor bliver man udviklingshæmmet? Årsagen til udviklingshæmning kendes langt fra i alle tilfælde, men udviklingshæmning kan være en følge af:

- Arvelige faktorer (fx visse stofskiftesygdomme samt arvelige kromosomfejl)
- Kromosomfejl
- Skader, der opstår i fostertilstanden (pga. fx overdreven alkoholindtagelse, overdreven rygning eller infektionssygdomme hos moderen)
- Iltmangel under fødslen
- For lav fødselsvægt (som følge af for tidlig fødsel)
- Mangel på motorisk, social og sproglig stimulering i barndommen (ses næsten ikke i Danmark i dag)
- Hjerneskader pådraget som følge af ulykker eller sygdomme.

Tal om udviklingshæmning

I følge en dansk undersøgelse, der bygger på WHO's definition af udviklingshæmning, skønnes det at ca. 0,45 procent af befolkningen er udviklingshæmmede. Dette svarer til, at der i Danmark er ca. 25.000 personer med udviklingshæmning.

Samvær og samværsproblemer

Samværet med andre kan være svært for mange udviklingshæmmede, og det kan føre til svære frustrationer. Men næsten alle vil have glæde af samvær og samspil med andre, når den nødvendige støtte stilles til rådighed.

Omkring hver tredje person med udviklingshæmning har dog en psykiatrisk lidelse, der kræver en særlig pædagogik og eventuel psykiatrisk behandling. Det er tre gange så mange som i den øvrige befolkning. Det kan dreje sig om alle de psykiske lidelser, der ses blandt den øvrige befolkning, men mennesker med udviklingshæmning rammes især af adfærdsforstyrrelser eller autisme eller autistiske træk. Autismen betyder, at disse mennesker kan have store vanskeligheder i samspillet med andre.

Selvom personen udvikler et sprog, vil han eller hun have svært ved at benytte det i gensidig kommunikation med andre. På samme måde udvikles evnen til egentlig leg

ikke. I stedet er personen ofte optaget af tvangsprægede, stereotype aktiviteter. Endelig vil en del udviklingshæmmede lide under hyperaktivitet, impulsivitet og manglende koncentration – det, der af nogle betegnes som DAMP.

Udviklingshæmmede børn og voksne med autisme eller DAMP har brug for en særlig pædagogisk indsats.

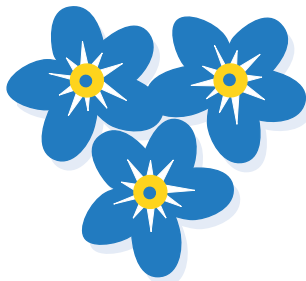
Hvorfor ikke sige »åndssvag«?

- Fordi udviklingshæmmede selv ønsker at blive kaldt udviklingshæmmede.
- Betegnelser som fx »åndssvag«, »evnesvag« eller »tosse« opfattes som gammeldags og diskriminerende, ikke mindst fordi de bliver anvendt som skældsord.

Multihandicap

Nogle udviklingshæmmede har følgesygdomme eller -handicap, som er vigtige at behandle af hensyn til den generelle indlæring og funktion i det hele taget. Typisk kan dette være syns- og hørenedsættelse, men også en række andre lidelser og handicap, fx spasticitet eller manglende muskelspænding (hypotoni) er hyppige.

Cirka en tredjedel af alle udviklingshæmmede udvikler epilepsi, som ubehandlet har en forstyrrende effekt på indlæringen.

Når handicapet opdages

Hospitalet I tilfælde, hvor handicapet konstateres straks efter fødslen, hjælper hospitalet familien og sørger for, at den rette behandling anvises.

Sundhedsplejersken Mistanken om, at et barn er udviklingshæmmet, fattes dog ofte først efter nogle måneder, og da vil det typisk være barnets sundhedsplejerske, der griber ind og anviser det videre forløb.

Familielægen Endelig kan handicapet konstateres i forbindelse med de forebyggende børneundersøgelser, der foretages af familiens praktiserende læge. Lægen kan henvise til videre undersøgelse i den kommunale børneafdeling, i kommunen eller amtet.

Hvor får man hjælp?

Kommunen Den kommune, man bor i, har pligt til at tilbyde rådgivning og støtte (fx økonomisk kompensation) til familier med udviklingshæmmede børn og voksne. Hvis der er brug for en indsats på amtsligt niveau, er det stadig kommunen, som er bindeleddet til familien. Familien skal således altid henvende sig til kommunen for at få hjælp.

PPR Kommunens pædagogisk/psykologiske rådgivning vurderer barnets udvikling og hjælper med at finde den rigtige børnehave- og skoleplacering – evt. i samarbejde med amtets specialrådgivning.

Handicapteam De fleste amter har et handicapteam, der koordinerer den tværfaglige indsats for udviklingshæmmede børn.

Voksne udviklingshæmmede I voksenalderen er det enten kommunen eller amtet, der har den direkte kontakt med den udviklingshæmmede.

Nyttige kontakter

Center for Små Handicapgrupper

(Yder information om sjældne sygdomme og handicap)

Web www.csh.dk

Mail csh@csh.dk

Postadresse i København:

Bredgade 25 F · 5. sal
1260 København K.
Tlf. 3391 4020 · Fax 3391 4019

Postadresse i Århus:

Vesterport 3 · 3. Sal
8000 Århus C.
Tlf. 8676 3022 · Fax 8676 3166

Amternes Specialrådgivning for Udviklingshæmmede

(vederlagsfri rådgivning og vejledning vedrørende udviklingshæmmedes særlige problemer og behov)

Web

www.amternes-specialraadgivning.dk

Mail udvhol@ringamt.dk

Postadresse:

Den røde plads 10¹
7500 Holstebro
Tlf. 9742 7142 · Fax 9740 4553

Videnscenter for Psykiatri og Udviklingshæmning

(formidling af erfaringer og viden om psykiatri og udviklingshæmning)

Web www.aaa.dk/oklinik/oklinik.htm

Mail olivc@dadlnet.dk

Postadresse:

Skovagervej 2
8240 Risskov
Tlf. 8617 8377 - tryk 2990
Fax 8617 6018

Center for Handicappede

(formidling af erfaringer og viden om udviklingshæmning, pædiatri, børnepsykiatri og oftalmologi)

Mail cfh@cfh.dk

Postadresse:

Københavns Amt
Bank Mikkelsens Vej 1
2820 Gentofte
Tlf. 3957 3500 · Fax 3957 3524

Andre videnscentre

Der eksisterer p.t. hen ved 20 videnscentre på handicapområdet, som indsamler og formidler viden om hver deres fagområde, fx synshandicap, epilepsi, autisme, hjerneskade og bevægelseshandicap. En liste over videnscentrene kan fås på Internetadressen www.videnscenter-for-hjerneskade.dk eller ved telefonisk henvendelse til De Samvirkende Invalideorganisationer på telefon 3675 1777.

Mit liv som udviklingshæmmet

Jeg er udviklingshæmmet, og jeg vil gerne fortælle, hvordan jeg har det som udviklingshæmmet. Jeg kender ikke til andet end at være udviklingshæmmet.

Jeg bor i bofællesskab sammen med ni andre kammerater. Jeg har en dejlig lejlighed, som jeg er glad for. I gamle dage blev udviklingshæmmede anbragt på store institutioner med sovesale. Der var intet privatliv. Jeg har selv boet på en stor institution, så jeg ved hvad jeg taler om.

Jeg er meget følsom af natur, og jeg bliver meget ked af det, hvis folk er for hårde. Det vil sige, at jeg ikke kan lide hård tale og mobning.

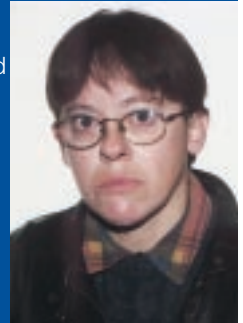
Jeg er meget glad for min kæreste. Han betyder enormt meget for mig. Men familien er også mit et og alt. Min kontaktperson betyder også meget for mig i min hverdag. Hun er sød til at hjælpe mig med diverse ting.

Jeg har behov for trygge rammer omkring mig, og jeg kan bedst lide at være god ved andre. Jeg bliver glad for, at det jeg laver, bliver påskønnet. Jeg er god til at tegne og male, læse skrive og regne. Jeg er ikke god til det praktiske. Jeg kan også godt finde ud af at matche mit tøj sammen i de rigtige farver.

Jeg arbejder på beskyttet værksted, og det har jeg gjort i 21 år. Der møder jeg trofast op hver dag. Vi får pension og løn for vores arbejde. Jeg er ikke særligt udholdende, men jeg hjælper tit dem, der er meget mere handicappede, end mig selv. Jeg har den evne, at jeg kan tale med næsten alle. Jeg er også god til at få ideer og føre dem ud i livet.

På værkstedet gav jeg en ide til min gruppeleder. Han syntes godt om ideen og sagde: – Du her ret. Nu passer værktøjet til emnet!

Med venlig hilsen
Britta Munch, Randers

1. oplag - december 1999. Rosendahl · Esbjerg
Nyeste udgave af denne pjece kan læses på www.lev.dk

LEV

Landsforeningen LEV

Kløverprisvej 10B • 2650 Hvidovre
telefon (+45) 3635 9696 • fax (+45) 3635 9697
web www.lev.dk • mail lev@lev.dk